

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนาชนบท และการกระจายบริการสังคมไปสู่ชนบทยากจน (กองแผนงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525: 1-17) จึงได้จัดตั้งโครงการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อสนองตอบต่อนโยบายที่มุ่งจะสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติ ในส่วนของการพัฒนาชนบท และการกระจายบริการสังคมไปสู่ชนบทยากจน โครงการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการสนองตอบนโยบายนี้ คือ โครงการรับสมัครนักเรียนชนบท โดยให้ทุนอุดหนุนการศึกษา โครงการนี้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยจุฬาฯ-ชนบท ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ทุนการศึกษานี้ว่า

1. เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้เยาวชนจากครอบครัวที่ขาดแคลนในชนบทได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนในชนบทได้ตื่นตัว และมีกำลังใจในการเรียนการสอน
3. เพื่อเป็นการกระจายผู้มีความรู้ความสามารถในระดับอุดมศึกษาไปยังท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้ผู้รับทุนในโครงการนี้กลับไปประกอบอาชีพในท้องถิ่น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประกอบกับข้อความในสัญญาของการเข้าศึกษาและรับทุนอุดหนุนการศึกษาของนิสิตในชนบท ซึ่งระบุว่า

ข้อ 4 เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว หากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประสงค์ให้ข้าพเจ้าไปปฏิบัติงานภายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งตามที่มหาวิทยาลัยได้กำหนด ข้าพเจ้ายินยอมไปปฏิบัติงานในจังหวัดดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว ข้าพเจ้ายินยอมชดเชยเงินให้กับมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนเงินปีละสี่หมื่นบาทถ้วน คูณด้วยจำนวนปีที่ได้ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยจนจบการศึกษา (หน่วยจุฬาฯ-ชนบท รายงานฉบับที่ 1/2527 ภาคผนวก ช)

ทำให้ผู้รับทุนมีความสนใจว่านิสิตจุฬาฯ-ชนบทที่จะต้องกลับไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นชั่วระยะเวลาหนึ่ง หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วนั้น ในปัจจุบันขณะที่เขากำลังศึกษาอยู่ในจุฬาฯ นิสิตเหล่านี้มีทัศนคติ

ต่อการพัฒนาชนบทอย่างไร มีความสนใจ กระตือรือร้น และมุ่งมั่นในการที่จะออกไปพัฒนาท้องถิ่น ตามความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษามาหรือไม่ เพราะหากว่านิสิตในโครงการจุฬาฯ-ชนบทจำเป็นต้องกลับไปทำงานในชนบทตามสัญญาที่มีต่อจุฬาฯ โดยที่เขาไม่มีทัศนคติที่ดี หรือไม่มีความมุ่งมั่นอันแท้จริงที่จะกลับไปปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน ผลงานที่ได้ก็ย่อมแตกต่างกัน และก็อาจจะเป็นเฉพาะในช่วงสองปีตามสัญญาเท่านั้นที่นิสิตจะยอมปฏิบัติงานในท้องถิ่น กับอีกประการหนึ่งคือ กรณีที่อาจจะเกิดขึ้นว่า นิสิตจุฬาฯ-ชนบทขอใช้เงินคืนแก่จุฬาฯ และไม่กลับไปทำงานในท้องถิ่นตามสัญญา ทั้งสามกรณีดังกล่าวก็จะมีผลให้เจตนารมณ์ของจุฬาฯไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้ ฉะนั้น ประเด็นที่น่าจะได้ศึกษาไว้คือ แนวโน้มของทัศนคติของนิสิตจุฬาฯ-ชนบทต่อการพัฒนาชนบท เพื่อประโยชน์ในการเป็นข้อมูลสำหรับเตรียมการป้องกันและหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนิสิตจุฬาฯ-ชนบทต่อไป และจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชโยบีนและไอเซน กล่าวไว้ว่า ตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลในการกำหนดเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคลก็คือ ปกติวิสัยเชิงอัตนัย (subjective norms) ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะศึกษาทั้งทัศนคติและปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาฯ-ชนบทไว้ด้วย

อนึ่ง เมื่อพิจารณาในแง่ของนิสิตจุฬาฯส่วนใหญ่ซึ่งไม่ใช่ นิสิตในโครงการจุฬาฯ-ชนบท แต่ก็เห็นว่า เขาเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต จึงควรที่จะได้ศึกษาว่า นิสิตเหล่านี้มีทัศนคติและปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบทซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เรื่องหนึ่งที่รัฐบาลกำลังมุ่งส่งเสริมอย่างจริงจังอยู่ในขณะนี้ว่าเป็นอย่างไร

จากแนวความคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติ และปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบทระหว่างนิสิตจุฬาฯโดยทั่วไป กับนิสิตในโครงการจุฬาฯ-ชนบท

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนคติ (attitudes)

ทัศนคติเป็นมโนทัศน์ทางจิตวิทยาที่มีความสำคัญและมีผู้สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวาง นักจิตวิทยาได้ให้คำนิยาม พร้อมทั้งเสนอการอธิบายองค์ประกอบของทัศนคติไว้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน พร้อมทั้งเสนอวิธีการวัด และการสร้างมาตรวัดทัศนคติไว้หลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น เรอร์สโตน ออลพอร์ต โรเซนเบิร์ก ไทรแอนดิสล์ ออสแคมป์ พิชโยบีนและไอเซน และแคทซ์ เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ ทฤษฎีที่นับว่าสามารถอธิบายรูปแบบการเกิดทัศนคติ องค์ประกอบ การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนเสนอ

แนวการสร้างมาตรวัดอย่างละเอียด สัมบูรณ์ และมีงานวิจัยสนับสนุนทฤษฎีอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้แนวทฤษฎีนี้ ในการวิจัย ดังจะได้เสนอสาระสำคัญของทฤษฎีในรายละเอียดต่อไป

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen 1975, 1981; Ajzen and Fishbin 1980)

เป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรเกี่ยวกับความเชื่อ ทศาคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนา และพฤติกรรม โดยที่ฟิชไบน์และไอเซนได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่ตนมีอย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่อาจเกิดจากการกระทำของตนก่อนตัดสินใจลงมือทำหรือไม่ทำพฤติกรรมหนึ่ง (ธีระพร อวรรณโณ 2526)

สาระสำคัญของทฤษฎี

1. พฤติกรรมส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาของบุคคล หรือเจตนาเชิงพฤติกรรม (behavioral intention ย่อว่า I) ของบุคคลซึ่งเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ

2. เจตนาเชิงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับตัวกำหนดสองตัว คือ

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการประเมินทางบวก-ลบของบุคคลต่อการกระทำ ซึ่งเรียกว่า ทศาคติต่อพฤติกรรม (A_B)

ทศาคติต่อพฤติกรรมขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (behavioral belief: b_i) และการประเมินผลการกระทำ (evaluation of consequence: e_i) เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$A_B = f \left[\sum_{i=1}^n b_i e_i \right]$$

2.2 ปัจจัยทางสังคม เป็นการประมาณของบุคคลว่าตนจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงหรือปกติวิสัยเชิงอัตนัย (subjective norm: SN) เพียงใด โดยที่กลุ่มอ้างอิงหมายถึงบุคคลที่ใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อบุคคลผู้นั้น ปกติวิสัยเชิงอัตนัยขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับบรรทัดะของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (normative belief: NB_i) ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่บุคคลแต่ละคนที่อยู่ในกลุ่มอ้างอิงประสงค์จะให้ตนทำ หรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นเพียงใด และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (motivation to comply: MC_i) เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$SN = f \left[\sum_{i=1}^m NB_i MC_i \right]$$

3. จากข้อ 1 และข้อ 2 อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นแปรผันไปตามเจตนาเชิงพฤติกรรม ซึ่งเจตนาเชิงพฤติกรรมมีขึ้นอยู่กับทัศนคติและปฏิกิริยาเชิงอัตนัยที่เป็นตัวกำหนด สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$B \sim I = f [w_1 A_B + w_2 SN]$$

w_1 และ w_2 เป็นน้ำหนักที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ

4. ความสำคัญของทัศนคติต่อพฤติกรรมและปฏิกิริยาเชิงอัตนัย ส่วนหนึ่งขึ้นกับเจตนาเชิงพฤติกรรม หรือพฤติกรรมเอง นั่นคือ พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยทัศนคติต่อพฤติกรรมมากกว่าปฏิกิริยาเชิงอัตนัย ส่วนพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปฏิกิริยาเชิงอัตนัยมากกว่าจากทัศนคติต่อพฤติกรรม ในขณะที่พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองใกล้เคียงกัน และความสำคัญของปัจจัยทั้งสองนี้อาจแตกต่างกันจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

5. ตัวแปรภายนอก (external variables) เช่น ตัวแปรชีวสังคม (demographic variables) ทัศนคติต่อเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือบุคลิกภาพ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อตัวแปรนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อความเชื่อเชิงพฤติกรรม การประเมินผลกรรมความเชื่อเกี่ยวกับปฏิกิริยาเชิงอัตนัย แรงจูงใจที่จะคล้อยตามปฏิกิริยาเชิงอัตนัย หรือความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบทัศนคติและปฏิกิริยาเชิงอัตนัย (คือน้ำหนักในการทำนาย: w_1, w_2)

6. การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษาจำเป็นต้องกำหนดโดยคำนึงถึง

6.1 การกระทำ (action) จะต้องกำหนดว่าเป็นการกระทำอย่างเดียว (single act) เช่นการให้ลูกกินอาหาร การสูบบุหรี่ เป็นต้น หรือเป็นกลุ่มของการกระทำ (behavior category) เช่นการออกกำลังกาย ซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำย่อย ๆ หลายการกระทำ เป็นต้นว่า การวิ่ง การกระโดดเชือกหรือการเล่นฟุตบอล

6.2 เป้าหมาย (target) หมายถึงเป้าหมายของการกระทำ เช่น การให้ลูกกินอาหารข้างต้น อาจกำหนดเป้าหมายให้เป็นนมแม่

6.3 เวลา (time) หมายถึงเวลาที่พฤติกรรมที่เราสนใจศึกษาจะเกิดขึ้น เช่น การกินนมแม่ตอนหัวค่ำ

6.4 บริบท (context) หมายถึงสถานการณ์ที่พฤติกรรมที่เราสนใจศึกษาจะเกิดขึ้น เช่น การกินนมแม่ที่บ้าน

การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษานี้ สามารถกำหนดให้มีความจำเพาะได้ตามที่เราสนใจจะศึกษา เมื่อกำหนดพฤติกรรมได้แล้ว การวัดที่สอดคล้องต่อพฤติกรรมก็ต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

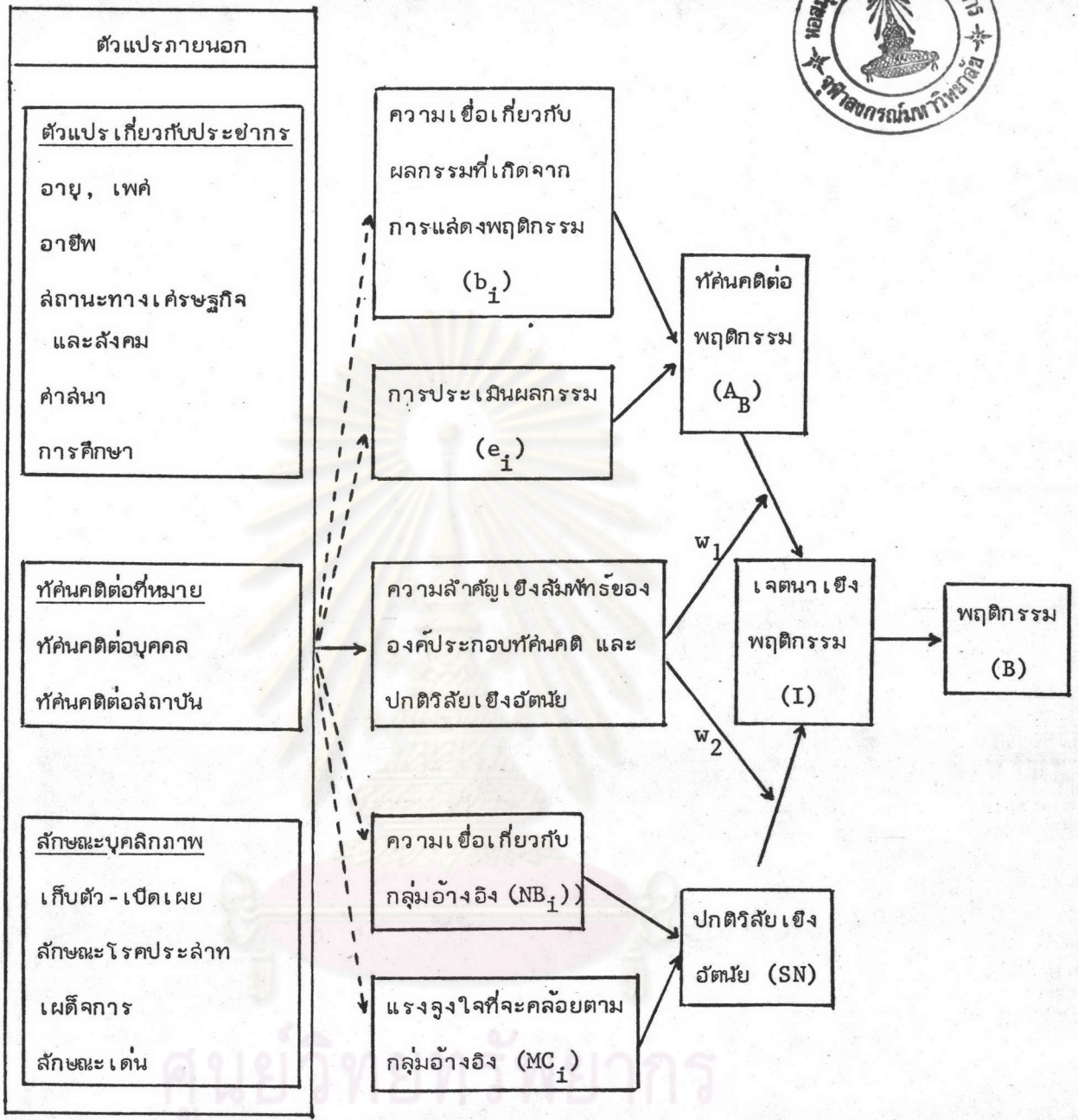
ข้อจำกัดของทฤษฎี (ธีระพร อูรรณโณ, ม.ป.ป. : 2)

1. อาจมีพฤติกรรมบางพฤติกรรมที่ทฤษฎีนี้อธิบายไม่ได้ เช่น การระบายอารมณ์กันที่กินใจหรือพฤติกรรมในการทำงานที่คนมีทักษะอยู่แล้ว เช่น การขับรถ การเปิดหน้าต่าง
2. อาจมีคนบางคนที่ทฤษฎีนี้อธิบายไม่ได้ เช่น คนที่มีการตัดสินใจโดยกระบวนการที่แตกต่างไปจากแนวของทฤษฎีนี้ หรือคนที่แสดงพฤติกรรมโดยไม่ได้คิดไตร่ตรองเลย
3. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (ปกติวิสัยเชิงอัตนัย) อาจจะเป็นวิธีที่ไม่ดีที่สุด
4. อาจมีองค์ประกอบอย่างอื่นที่มีความสำคัญอีก แต่ปัจจุบันยังไม่มียุทธศาสตร์เพียงพอ

เนื้อหาสาระของทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen and Fishbein 1980: 84)

----- แสดงความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกับตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี

_____ แสดงความสัมพันธ์โดยตรง เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดที่สำคัญของตัวแปรต่าง ๆ

1. ทัศนคติต่อพฤติกรรม (attitude toward a behavior: A_B)

เป็นการแสดงความรู้สึกของบุคคลต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในรูปของการประเมินว่า ดี-เลว หรือ ชอบ-ไม่ชอบ และโดยทั่วไปบุคคลที่มีความเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมนำไปสู่ผลกรรมทางบวกมาก จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมนำไปสู่ผลกรรมทางลบมาก ก็จะมีทัศนคติที่เลวต่อพฤติกรรมนั้น ดังนั้นทัศนคติต่อพฤติกรรมของบุคคลจึงเชื่อมโยงกับความเชื่อในลักษณะของการพิจารณาความน่าจะเป็นเชิงอัตนัย (subjective probability) ต่อพฤติกรรมนั้นว่าจะมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นตามหลังการทำพฤติกรรมนั้น

1.1 ในเรื่องของความเชื่อ (belief) นี้ ฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen 1975: 131) กล่าวไว้ว่า หมายถึงความน่าจะเป็นเชิงอัตนัยของบุคคลที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างที่หมายของความเชื่อกับคุณค่าหรือลักษณะเฉพาะอย่างของที่หมายนั้น และความมากน้อยของความน่าจะเป็นเชิงอัตนัย เรียกว่า ความหนักแน่นของความเชื่อ (belief strength) และได้แบ่งความเชื่อนี้ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ (Fishbein and Ajzen 1975: 132-133)

1.1.1 Descriptive belief หมายถึงความเชื่อที่เกิดจากการรับรู้ด้วยตนเอง

1.1.2 Internal belief หมายถึงความเชื่อที่เกิดจากการอนุมาน (infer) ที่นอกเหนือไปจากประสบการณ์ตรง

1.1.3 Informational belief หมายถึงความเชื่อที่เกิดจากการยอมรับข่าวสารจากแหล่งภายนอก

นอกจากนี้ ฟิชไบน์และไอเซน ยังได้อธิบายคุณลักษณะของความเชื่อของบุคคลที่มีต่อที่หมายไว้อีกว่า บุคคลจะมีความเชื่อหลายความเชื่อต่อที่หมายหนึ่ง ๆ ความเชื่อเกี่ยวกับที่หมายเหล่านี้จะเรียงตามลำดับความหนักแน่นของความเชื่อ (belief strength) ความเชื่อในลำดับต้น ๆ อันเป็นความเชื่อซึ่งแรงเชื่อมโยงระหว่างที่หมายกับลักษณะมีค่าสูง จะเป็นส่วนของความเชื่อที่มีความสำคัญต่อทัศนคติมาก เรียกว่า ความเชื่อเบื้องต้นที่เด่นชัด (salient beliefs) ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ บุคคลจะมีความเชื่อเด่นชัดที่เป็นตัวกำหนดทัศนคติต่อที่หมายใดที่หมายหนึ่ง ประมาณ 5-9 ความเชื่อเท่านั้น ทั้งนี้โดยอาศัยการอ้างอิงการวิจัยเกี่ยวกับช่วงความจำ (attention span) และกระบวนการข่าวสาร (information processing) ที่แสดงว่าบุคคลสามารถ

ที่จะรับรู้และใส่ใจข้อความ (item of information) ได้ครั้งละ 5 ถึง 9 ข้อความเท่านั้น (Fishbein and Ajzen 1980: 54-56; Fishbein and Ajzen 1981: 340-341) และความเชื่อที่เด่นชัดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อการกระทำใดการกระทำหนึ่งนั้น สามารถทราบได้โดยการให้กลุ่มบุคคลที่เราสนใจจะศึกษาพฤติกรรมของเขาตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด คือ ถามให้ตอบแบบอิสระ (free response format) ในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพ ลักษณะ หรือ ผลกรรมที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรม ซึ่งผลที่ได้นั้นอาจจะเป็นความเชื่อที่เด่นชัดของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจึงต้องพิจารณาจากความเชื่ออันดับแรก ๆ ของกลุ่มที่มีความถี่สูง (modal salient belief) นำมาจัดอันดับความถี่ และ คัดเลือกข้อความเชื่อต่าง ๆ จัดเป็นกลุ่มความเชื่อที่เด่นชัด ซึ่งวิธีการพิจารณาเพื่อเลือกข้อความเชื่อนี้อาจเป็นไปได้ 3 วิธี (Ajzen and Fishbein 1980: 70-71) คือ

- ก. พิจารณาเลือกข้อความเชื่อที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดจำนวน 10 ถึง 12 ความเชื่อในการสำรวจ
- ข. พิจารณาเลือกข้อความเชื่อทั้งหมดที่กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 10% หรือ 20% กล่าวถึง
- ค. พิจารณาเลือกข้อความเชื่อที่มีความถี่สูงที่สุดไปจนถึงข้อความเชื่อที่ทำให้รวมความถี่ได้ 75% ของความถี่รวมทั้งหมดของทุก ๆ ข้อความเชื่อ

1.2 สำหรับการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้น พิธีบายน์และไอเซน ได้เสนอวิธีการไว้ 2 วิธี คือ

1.2.1 การวัดทางตรง (Ajzen and Fishbein 1980: 54-56) คือการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมของบุคคลด้วยการประเมินความรู้สึกในลักษณะของความชอบ-ไม่ชอบ ดี-เลว จากมาตราจำแนกความหมาย

1.2.2 การวัดทางอ้อม โดยการทำนายจากผลรวมทั้งหมดของผลคุณระหว่างความหนักแน่นของความเชื่อที่เด่นชัดเกี่ยวกับผลกรรมกับการประเมินผลกรรมของบุคคล (Ajzen and Fishbein 1982: 67; Fishbein and Ajzen 1975: 301)

ซึ่งการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมด้วยวิธีทั้งสองนี้ปรากฏชัดว่า วิธีการวัดทางอ้อมมีความสัมพันธ์สูงกับการวัดทางตรง (Fishbein 1963; Jaccard and Davidson 1972; Ostrom 1969 cited by Fishbein and Ajzen 1975: 227-228) ดังนั้นการศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรมในลักษณะนี้จะได้อะไรที่ช่วยให้เข้าใจความเชื่อของบุคคลได้นอกจากที่จะได้

ทราบทิศทางของทัศนคติอีกด้วย

2. ปกติวิสัยเชิงอัตนัย (subjective norm: SN)

หมายถึงการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อผู้อื่นที่เขาให้ความสำคัญ โดยรับรู้ว่าเขาอ้างอิงถึงคิดว่าเขาควร หรือไม่ควรแสดงพฤติกรรมที่ระบุนั้น (Ajzen and Fishbein 1980: 57) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้ที่เขาอ้างอิงอาจจะคิดหรือไม่ได้คิดตามการรับรู้ของเขาก็ได้ แต่บุคคลมักมีเจตนาที่จะทำตามการรับรู้ที่เขาให้ความสำคัญของผู้ที่เขาให้ความสำคัญ กล่าวคือ ยิ่งบุคคลรับรู้ว่ามีเจตนาที่จะทำตามการรับรู้ที่เขาให้ความสำคัญของผู้ที่เขาให้ความสำคัญ กล่าวคือ ยิ่งบุคคลรับรู้ว่ามีเจตนาที่จะทำตามการรับรู้ที่เขาให้ความสำคัญของผู้ที่เขาให้ความสำคัญ คิดว่าเขาควรแสดงการกระทำมากเท่าใด ก็จะมีเจตนาที่จะกระทำจริงมากเท่านั้น หรือหากบุคคลรับรู้ว่ามีเจตนาที่จะทำตามการรับรู้ที่เขาให้ความสำคัญของผู้ที่เขาให้ความสำคัญ คิดว่าเขาไม่ควรแสดงการกระทำ เขาก็จะไม่มีเจตนาที่จะกระทำ

ปกติวิสัยเชิงอัตนัยของบุคคลนั้น เป็นการอ้างอิงที่พิจารณาเฉพาะบุคคลกลุ่มพิเศษ ดังนั้นการอ้างอิงที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอาจจะไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีความสำคัญกับปกติวิสัยเชิงอัตนัยเสมอไป จะเกี่ยวข้องเฉพาะที่เป็นกลุ่มอ้างอิงที่เด่นชัด (salient referents) การศึกษาของกลุ่มอ้างอิงที่เด่นชัด กระทำได้โดยการถามให้ตอบแบบอิสระ โดยเลือกกลุ่มอ้างอิงที่ถูกระบุถึงมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งที่เป็นฝ่ายคัดค้าน และฝ่ายสนับสนุน (Ajzen and Fishbein 1980: 75-76)

พิชโยนและโอเชิน ได้เสนอวิธีการวัดปกติวิสัยเชิงอัตนัยไว้ 2 วิธี ดังนี้คือ

2.1 การวัดโดยตรง เป็นการประเมินความเชื่อของเขามีต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรแสดงการกระทำที่ระบุนั้น ๆ การศึกษาปกติวิสัยเชิงอัตนัยโดยวิธีนี้โดยทั่วไปมีรูปเป็นมาตราประมาณค่า คือ

บุคคลส่วนมากที่สำคัญต่อฉันคิดว่า

ฉันควร . . . : . . . : . . . : . . . : . . . : . . . : . . . . ฉันไม่ควร
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ น้อย ปาน มาก
 กลาง ทั้ง2อย่าง กลาง

แสดงพฤติกรรม X

2.2 การวัดโดยทางอ้อม ซึ่งได้จากผลรวมของการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับ
ทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (normative belief) กับการประเมินแรงจูงใจ
ที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (motivation to comply) แต่ละกลุ่มด้วย

3. เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรม

พิชโยบน์และไอเซน เชื่อว่าเจตนาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และเป็นตัวทำนาย
พฤติกรรมได้ด้วย (Ajzen and Fishbein 1980: 41) และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม
กับเจตนาเชิงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับ (Fishbein and Ajzen 1975: 368-372)

3.1 ระดับของการวัดเจตนาที่มีความสอดคล้องโดยตรงกับพฤติกรรม

3.2 ช่วงเวลาที่วัดเจตนากับการแสดงพฤติกรรม

3.3 ผู้แสดงพฤติกรรมนั้นสามารถแสดงพฤติกรรมตามเจตนาด้วยตนเองโดย

ปราศจากผู้ช่วยเหลือ

3.4 ความมั่นคงระหว่างเจตนาและพฤติกรรมขึ้นอยู่กับว่าการวัดเจตนาที่มีความ
จำเพาะเจาะจงกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น ในการวัดเจตนาเชิงพฤติกรรมจึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันใน เรื่องของ
การกระทำ ที่หมายของการกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา การวัดเจตนาเชิงพฤติกรรม
อาจกระทำได้ด้วย

ก. วิเคราะห์แจกแจงพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดให้เป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ที่ชัดเจน

ข. สร้างมาตรวัดความเป็นไปได้ของการกระทำนั้น เช่น

ฉันมีเจตนาจะไปลอนหนังสือในชนบท

เป็นไปได้ . _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ . เป็นไปไม่ได้
มากที่สุด   มาก   น้อย   ไม่ใช่   น้อย   มาก   มากที่สุด
ทั้ง2อย่าง

4. ตัวแปรภายนอก (external variables)

ตัวแปรภายนอกตามทฤษฎีนี้ ได้แก่ ตัวแปรชีวสังคม เช่น อายุ เพศ อาชีพ ฯลฯ
ตัวแปรทัศนคติต่อที่หมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัพฤติกรรมนั้น เช่น ทัศนคติต่อการเมือง ฯลฯ และ
ตัวแปรลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้จะมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม และ
พฤติกรรมของบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 แมคอาร์เตล พิชไบน์และไอเชน (McArdle 1972 cited by Ajzen and Fishbein 1980: 229-239) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อของคนเพื่อให้เขาเปลี่ยนพฤติกรรม พฤติกรรมที่ศึกษาคือ การลงชื่อเข้ารับการรักษาตัวใน ATU (Alcoholic Treatment Unit) ของคนไข้ติดสุราในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 160 คน ซึ่งเป็นคนไข้ชายล้วน จากการให้คนไข้ตอบแบบสอบถามครั้งแรกก่อนจะได้รับการชักชวนเพื่อการเปลี่ยนความเชื่อ พบว่า ค่าความแตกต่างของทัศนคติต่อการลงชื่อเข้า ATU และการไม่ลงชื่อเข้า ATU มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับเจตนาเชิงพฤติกรรมสูงถึง .69 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการลงชื่อ และไม่ลงชื่อเข้า ATU กับเจตนาเชิงพฤติกรรมสูงถึง .67 ทั้งความแตกต่างของทัศนคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการลงชื่อกับการไม่ลงชื่อเข้ารับการรักษาตัวใน ATU ร่วมกันมีสหสัมพันธ์กับเจตนาเชิงพฤติกรรมการลงชื่อเข้า ATU สูงถึง .73 ($r = .73$) เจตนาเชิงพฤติกรรมมีค่าสหสัมพันธ์ในเชิงทำนายพฤติกรรมการลงชื่อเข้า ATU สูงถึง .76 ($r = .76$) โดยได้ค่า w_1 และ w_2 เป็น .43 และ .87 ตามลำดับ นั่นคือการวิจัยครั้งนี้พบว่า เจตนาในการลงชื่อเข้า ATU มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงชื่อสูง และองค์ประกอบทั้งสองของทฤษฎีก็ก็สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้สูงด้วย

ในปีเดียวกันนี้ แจคคาร์ด และเดวิดสัน (Jaccard and Davidson 1972 cited by Ajzen and Fishbein 1980: 142) ศึกษาเจตนาโดยทั่วไปในการใช้ยาคุมกำเนิดของนักศึกษาหญิงปีที่ 1 ที่ยังไม่ได้แต่งงาน เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบที่ซ่อนอยู่ภายใต้เจตนาที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาคุมกำเนิดโดยไม่จำกัดช่วงเวลา โดยขั้นแรกเขาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเล็ก ๆ ที่ไม่ใช่ประชากรที่จะศึกษา แต่มีคุณสมบัติเหมือนประชากร เพื่อศึกษาความเชื่อและกลุ่มอ้างอิงที่เด่นชัด แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามมาตรฐาน ซึ่งในแบบสอบถามจะวัดความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม การประเมินผลกระทบ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงสูงใจที่จะคล้อยตามและวัดเจตนาในการใช้ยาคุมกำเนิด ทัศนคติต่อการใช้ยาคุมกำเนิดและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงว่าทั้งทัศนคติต่อการใช้ยาคุมกำเนิด และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นตัวกำหนดเจตนาที่สำคัญของเพศหญิงในการใช้ยาคุมกำเนิด และสามารถทำนายเจตนาได้ ($r = .89$) ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งที่ 2 (ปี ค.ศ. 1975) มาก คือผลการวิจัย

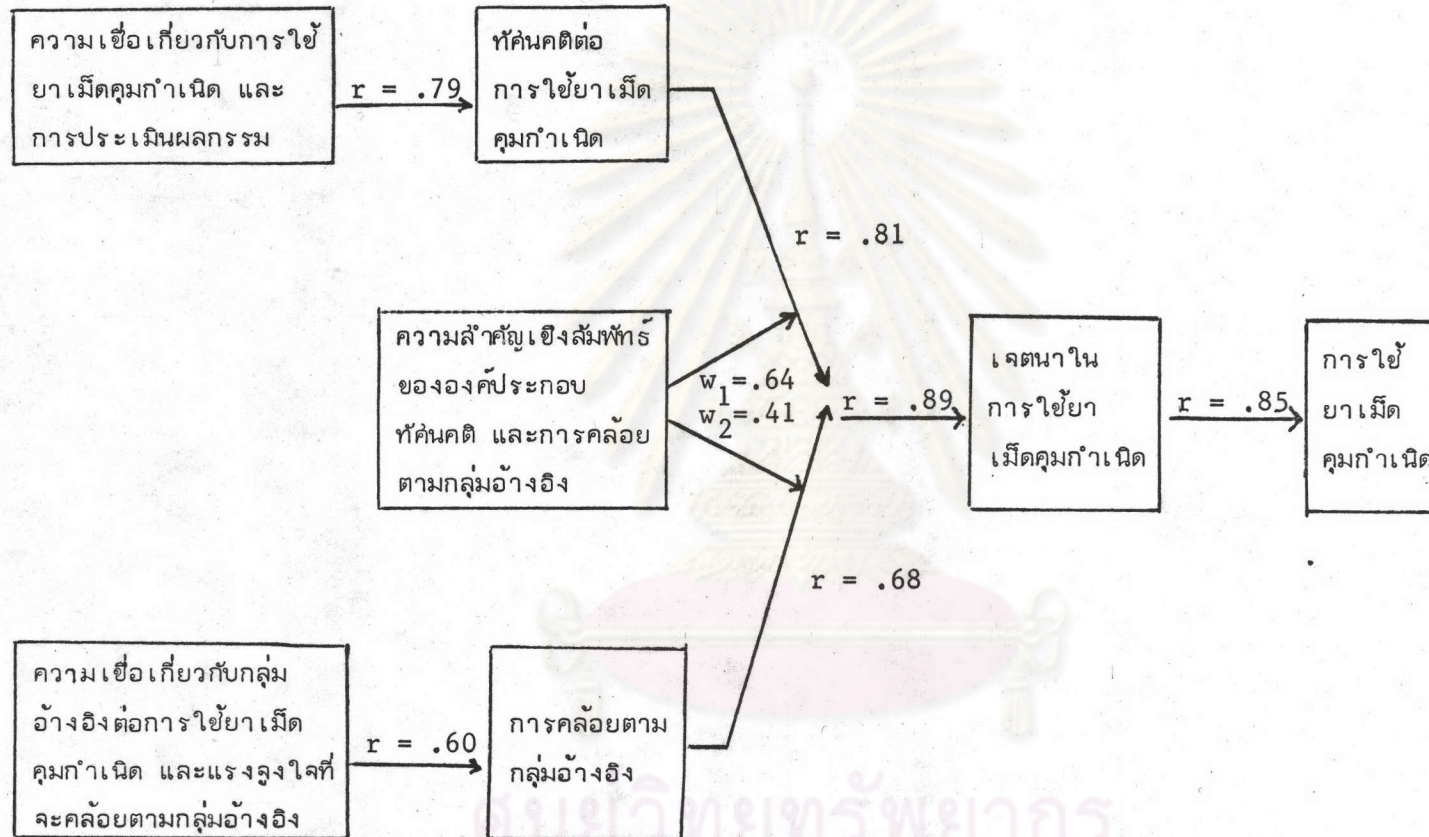
ในปี ค.ศ. 1975 ได้ค่า $r = .86$ ในผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว นอกจากนั้นความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ได้แสดงไว้ในภาพที่ 2

ในด้านรายละเอียดที่เกี่ยวกับความเชื่อ กลุ่มตัวอย่างที่มีเจตนา และไม่มีเจตนาในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมีความเชื่อเหมือนกันบางอย่างคือ การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดไม่เสียเงินมาก สะดวก ควบคุมระยะห่างระหว่างการมีบุตรได้ และควบคุมขนาดของครอบครัวได้ การพิจารณาที่เด่นชัดของผู้หญิงและนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะใช้หรือไม่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดคือ เรื่องเกี่ยวกับผลข้าง-เคียงทางกายภาพของการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ความรู้สึกด้านจริยธรรม และประสิทธิภาพ เมื่อกลุ่มตัวอย่างแน่ใจว่าการใช้ยาจะไม่นำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น การแข็งตัวของเลือด และอันตรายในการคลอด ก็จะมีเจตนาที่จะใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด นอกจากนั้นผู้ที่มีเจตนาใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดยังเชื่อว่าเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลมากที่สุดต่อการป้องกันการตั้งครรภ์

สำหรับความเชื่อของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วที่ทำให้เขามีเจตนาในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมากกว่า ได้แก่ เรื่อง ควบคุมขนาดของครอบครัวได้ และเพิ่มความสุขในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ส่วนในเรื่องความรู้ทางจริยธรรม และรู้สึกผิดจะไม่มีอิทธิพลต่อเจตนาในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดของเขา (Davidson and Jaccard 1975: 1080)

เทวีตสันและแจคคาร์ด (Davidson and Jaccard 1975: 1073-1082) ยังได้ศึกษาพฤติกรรมการวางแผนครอบครัว 3 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการมีบุตร 2 คนในครอบครัว พฤติกรรมการมีบุตรในระหว่างสองปีข้างหน้า และพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในเมืองเออร์บานา แซมเพน รัฐอิลลินอยส์ จำนวน 270 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตามชั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว ไม่ได้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ไม่ได้หย่าขาดจากสามี อายุระหว่าง 16-38 ปี เป็นพวกคอเคเซียนซึ่งได้รับการสุ่มตามชั้นตอน แยกสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (SES) เป็น 3 ระดับ และความผันแปรในค่าเล่าเรียน 2 นิยาม คือ คาร์อลิค และโปรเตสแตนท์ การวิจัยได้รับการออกแบบในลักษณะ 3 x 2 หน่วย (cells) ผู้วิจัยได้วัดเจตนาเชิงพฤติกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ การประเมินผลการกระทำ ที่คัดต่อพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในทั้ง 3 พฤติกรรม และวัดเจตนาที่จะใช้ยาคุมกำเนิดในอีก 2 ปีข้างหน้า และเจตนาที่จะสนับสนุนพระราชบัญญัติการทันทัง โดยถูกต้องตามกฎหมาย

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนา และพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด (Ajzen and Fishbein 1980: 141)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลำดับขั้นสัมมุติฐานข้อที่ 1 ในการทดลองรูปแบบจำลองของพิชโยบไนท์ ปี ค.ศ. 1967 และ 1972 โดยที่องค์ประกอบที่ค้นคิด และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนาย เจตนาเชิงพฤติกรรมการวางแผนครอบครัวได้ผลแม่นยำตรงสูง ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณรวมของกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมดมีค่าจาก .707 ถึง .807 และทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่อคำนวณหาสัมประสิทธิ์ถดถอยของแต่ละกลุ่ม (ได้แก่กลุ่มที่นับถือศาสนากายการอลิศ นิกายโปรเตสแตนท์ และกลุ่มที่แบ่งตาม SES เป็น สูง กลาง ต่ำ) พบว่ามีค่าจาก .667 ถึง .832 และมีนัยสำคัญทุกค่า ($p < .01$) ค่าเฉลี่ย .778 และยังพบอีกว่าค่าผลคูณระหว่างความเชื่อของการกระทำกับการประเมินผลการกระทำ และผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทุกพฤติกรรมที่ศึกษา และเป็นตัวแปรอิสระในการทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมด้วย

ผลการทดลองครั้งนี้ยังสนับสนุนสัมมุติฐานข้อ 2 ตามรูปแบบจำลองของพิชโยบไนท์ที่ว่า ที่ค้นคิดต่อพฤติกรรม (A_B) ควรจะมีความสัมพันธ์สูงกับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ และการประเมินผลกรรมเหล่านั้น ($\Sigma b_i e_i$) ซึ่งผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างที่ค้นคิดต่อพฤติกรรม และผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลการกระทำ และการประเมินผลกรรม เป็นดังนี้

ในพฤติกรรมการมีบุตรอีก 1 คน ในระหว่าง 2 ปีข้างหน้า ได้ค่าสหสัมพันธ์ = .806 ($p < .01$) ในพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ได้ค่าสหสัมพันธ์ = .749 ($p < .01$) และในพฤติกรรมการมีบุตรเพียงสองคนในครอบครัว ได้ค่าสหสัมพันธ์เป็น .710 ($p < .01$) และในแต่ละพฤติกรรมของแต่ละหน่วยจากทั้งหมด 6 หน่วย พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างที่ค้นคิดต่อพฤติกรรมกับผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลการกระทำ และการประเมินผลกรรมอยู่ระหว่าง .617 ถึง .845 ($p < .01$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = .753

ในการวัดองค์ประกอบของที่ค้นคิด และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ การประเมินผลกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงแตกต่างกันไปในผู้หญิงที่มีเจตนาต่อพฤติกรรมแต่ละแบบที่ศึกษา (คือพฤติกรรมการมีบุตรอีกหนึ่งคนในระหว่างสองปีข้างหน้า พฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด และพฤติกรรมการมีบุตรเพียงสองคนในครอบครัว)

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างที่ค้นคิดกับเจตนาลดลงเรื่อย ๆ เมื่อการวัดที่ค้นคิดเบี่ยงเบนจากลักษณะการวัดที่เฉพาะเจาะจงของเจตนา ดังในตารางที่ 1 ซึ่งสนับสนุนสัมมุติฐานข้อ 3 ดังนั้นในการทำนายพฤติกรรมควรวัดที่ค้นคิดต่อพฤติกรรม (A_B) แทนการวัด

ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่การกระทำ (A_0)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติกับเจตนาเชิงพฤติกรรม

ตัวแปรทัศนคติ	r
การใช้อายุมก้าเนด	
ทัศนคติต่อการใช้อายุมก้าเนด	.788**
ทัศนคติต่ออายุมก้าเนด	.497**
ทัศนคติต่อการคุมก้าเนด	.202**
ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว	.109
การมีบุตร 2 คน ในครอบครัว	
ทัศนคติต่อการมีบุตร 2 คน ในครอบครัว	.675**
ทัศนคติต่อการมีบุตร	.152**
ทัศนคติต่อบุตร	.001
การมีบุตร 1 คน ในระหว่าง 2 ปีข้างหน้า	
ทัศนคติต่อการมีบุตร 1 คน ในระหว่าง 2 ปีข้างหน้า	.798**
ทัศนคติต่อการมีบุตร	.225**
ทัศนคติต่อบุตร	-.038

N = 270 * p < .05

** p < .01

012958

ในปี ค.ศ. 1975 เช่นกัน เวอร์เนอร์ มิทเติลสตัดท์-คาร์เตอร์ และ ครอฟฟอร์ด (Werner, Middlestadt-Carter และ Crawford 1975: 348-359) ได้ศึกษาเพื่อทำนาย เจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีบุตรคนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีบุตรที่ยังมีชีวิต อยู่ 2 คน และยังไม่ได้ทำหมันถาวร จำนวน 59 คน โดยวัดทัศนคติและความเชื่อด้วยคำถามแบบ ปลายเปิด การวัดโดยใช้คำถามปลายเปิดนั้น ให้ผู้ตอบเขียนประโยชน์และโทษของการมีบุตร คนที่ 3 ในอีก 3 ปีข้างหน้า และให้คะแนนความสำคัญของแต่ละผลกระทบ (a) ตั้งแต่ 0-3 (3 = สำคัญมากที่สุด) แล้วยังให้ผู้ตอบประเมินความมั่นใจว่า ในการมีบุตรคนที่ 3 ในอีก 3 ปี ข้างหน้า จะนำไปสู่ผลกระทบนั้น ๆ มากน้อยแค่ไหน (B) คะแนนตั้งแต่ 0-3 (3 = แน่ใจที่สุด) ส่วนคำถามปลายปิดนั้น วัดการประเมินผลกระทบ (a) และความหนักแน่นของความเชื่อ (B) ใน 18 ผลกระทบ วัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (NB) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Mc) 3 กลุ่ม และวัดเจตนาที่จะมีบุตรคนที่ 3 ในอีก 3 ปีข้างหน้า ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อ เกี่ยวกับผลกระทบของการมีบุตรคนที่ 3 และการประเมินผลกระทบร่วมกับความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตาม สามารถทำนายเจตนาได้แม่นยำ และมีความสัมพันธ์กันสูง (คำนวณรวม คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด $R = .81 \quad p < .001$) ซึ่งเป็นการสนับสนุนรูปแบบเจตนา เชิงพฤติกรรมของทิชไบน์ และจากการวิเคราะห์ตัวแปรทำนายในการทำนายตัวแปรเกณฑ์ต่าง ๆ นั้น พบว่ารูปแบบของทิชไบน์สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้ค่าสูงที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สหสัมพันธ์ และสหสัมพันธ์พหุคูณขององค์ประกอบทัศนคติ องค์ประกอบการคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง และรูปแบบของทิชไบน์กับตัวแปรเกณฑ์ต่าง ๆ

ตัวแปรเกณฑ์	ตัวทำนาย		
	$\Sigma B_i a_i$	$\Sigma NB_i Mc_i$	รูปแบบของทิชไบน์
ทัศนคติต่อการคุมกำเนิด	.49	-.23	.49
ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว	.63	-.49	.65
เจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีบุตรคนที่ 3	.78	.61	.81

(คำนวณโดยใช้คะแนนรวมจากคำถามปลายเปิดและปลายปิด)

นอกจากนั้นได้เปรียบเทียบการทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมโดยใช้อัจฉริยะประกอบจากคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด ซึ่งปรากฏว่าองค์ประกอบในคำถามปลายเปิดสามารถทำนายเจตนาได้ค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า ดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยกล่าวว่าอาจเป็นผลจากผลกระทบในคำถามปลายเปิดนั้น ได้จากผู้ตอบโดยตรงย่อมจะมีความเด่นชัด และมีความหมายต่อผู้ตอบมากกว่า ส่วนผลกระทบในคำถามปลายปิดซึ่งมี 18 ผลกรรรมนั้น อาจไม่รัดกุมเพียงพอ

ตารางที่ 3 สหสัมพันธ์ สัมประสิทธิ์ถดถอย และสหสัมพันธ์พหุคูณขององค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมที่จะมีบุตรคนที่ 3 ในอีก 3 ปีข้างหน้า

การวัด $\Sigma B_{i a_i}$	ส.ป.ล. สหสัมพันธ์ $\Sigma B_{i a_i}$	ส.ป.ล. สหสัมพันธ์ $\Sigma NB_{i M c_i}$	ส.ป.ล. ถดถอยมาตรฐาน $\Sigma B_{i a_i}$	ส.ป.ล. ถดถอยมาตรฐาน $\Sigma NB_{i M c_i}$	สหสัมพันธ์พหุคูณ
ใช้คำถามปลายเปิด	.76 ***	.61 ***	.61 ***	.26 ***	.79 ***
ใช้คำถามปลายปิด	.51 ***	.61 ***	.36 **	.51 ***	.70 ***

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

ในปี ค.ศ. 1984 วิลเลียม เอ ฟิชเชอร์ (William A. Fisher 1984: 104-123) ได้นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพีชไบน์ไปศึกษา เรื่องการทำนายพฤติกรรมการคุมกำเนิดในหมู่ นักศึกษาชายะรบบบาททางอารมณ์และเจตนาเชิงพฤติกรรม โดยทำการศึกษาเจตนาเชิงพฤติกรรมที่คัดค้านต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ การประเมินผลกระทบ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และวัดความกลัว-ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ (Erotophobia-Erotophilia) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย

ระดับปริญญาตรี จำนวน 145 คน อายุเฉลี่ย 19.88 ปี แล้วติดตามวัดผลอีกครั้งหลังจากการวัดครั้งแรก 1 เดือน ผลที่ได้ปรากฏว่า

1) จากการหาค่าสัมพัทธ์แบบพอยท์ไบฮิวเรียลระหว่างความกลัว-ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับเจตนาการใช้ถุงยางอนามัย โดย $r(40) = .33, p < .02$ คือพบว่าผู้ชายที่ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ใช้ถุงยางอนามัยอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาหนึ่งเดือนที่ทำการศึกษา

2) ที่ค้นคิดต่อการใช้ถุงยางอนามัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ $r(143) = .63, p < .001$ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแรงจูงใจที่คล้อยตาม $r(143) = .67, p < .001$

3) ที่ค้นคิดและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงร่วมกันทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการใช้ถุงยาง โดยมีค่าสัมพัทธ์กำลังสองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง $R(141) = .73, p < .001$ และค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยพหุคูณของทั้งสองตัวทำนายมีค่านัยสำคัญทางสถิติ

4) เจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมซึ่งได้ค่าสัมพัทธ์แบบพอยท์ไบฮิวเรียลระหว่างเจตนาเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรมดังนี้ $r(42) = .44, p < .001$

นอกจากนี้ยังพบว่า ความกลัว-ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ และเจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นอิสระต่อกันในการกำหนดการใช้ถุงยาง ดังแสดงในภาพที่ 3 และทำการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณดังตารางที่ 4 ซึ่งขัดกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่กล่าวว่า ตัวแปรภายนอกจะไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรม แต่จะมีอิทธิพลผ่านทางตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี (Ajzen and Fishbein 1980: 82) ซึ่งฟิชเชอร์ (Fisher) อภิปรายไว้ว่า อาจเป็นได้จากข้อมูลที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์มีน้อยเกินไป เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่าง 42 คน จาก 96 คน ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศในช่วงเวลา 1 เดือน ที่ศึกษา และมีเพียง 5 คน จาก 42 คน เท่านั้นที่ใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอ จากข้อสังเกตนี้ จะเห็นได้ว่าน่าจะมีการทดสอบทฤษฎีกันต่อไป

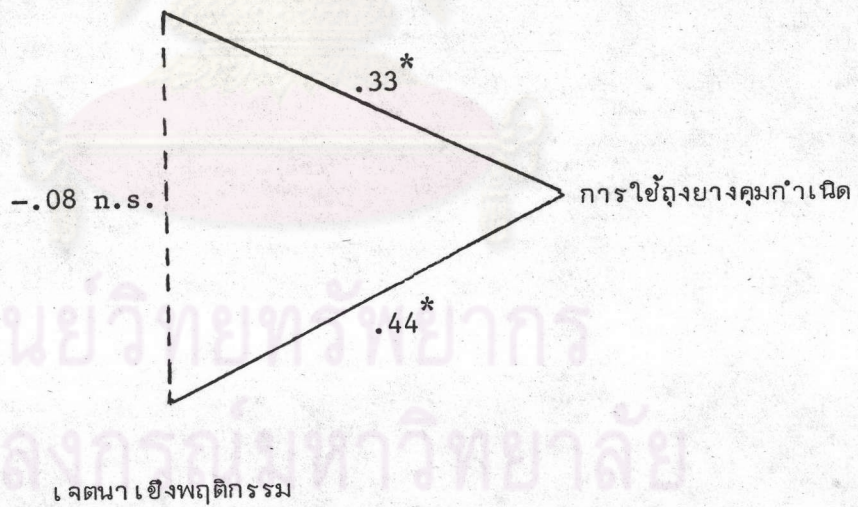
ตารางที่ 4 สหสัมพันธ์ สัมประสิทธิ์การถดถอย และสหสัมพันธ์พหุคูณของความกลัว - ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมการใช้ถุงยางคุมกำเนิด

เกณฑ์	สหสัมพันธ์กับพฤติกรรม		สัมประสิทธิ์การถดถอย		Multiple R	R ²
	ความกลัว - ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์	เจตนาเชิงพฤติกรรม	ความกลัว - ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์	เจตนาเชิงพฤติกรรม		
การใช้ถุงยางคุมกำเนิด	.33*	.44*	.37**	.47***	.57**	.33**

* p < .05

** p < .01

ความกลัว - ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์

ภาพที่ 3 สหสัมพันธ์ของเจตนาเชิงพฤติกรรมความกลัว - ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ และการใช้ถุงยางคุมกำเนิด (Fisher 1984: 115)

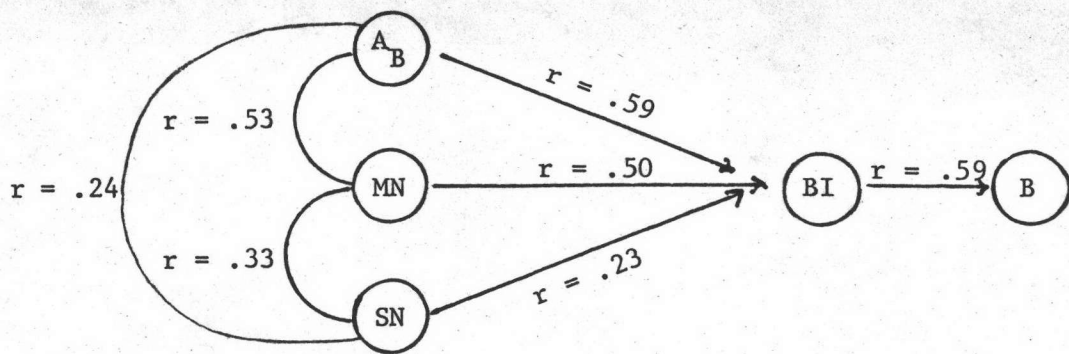

งานวิจัยที่นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับองค์ประกอบทางจริยธรรมในการทำนาย และทำความเข้าใจพฤติกรรมช่วยเหลือ ได้แก่ งานวิจัยของโพมาแซล และแจคคาร์ด (Pomazal and Jaccard 1976: 317-326) ซึ่ง ชเวอรัต และเทสส์เลอร์ (Schwartz and Tersler 1972) เสนอไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับจริยธรรมของบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนด เจตนา นอกเหนือจากองค์ประกอบหลักในรูปแบบจำลองของพิชไบน์ (cited by Pomazal and Jaccard 1976: 319) การศึกษาของโพมาแซลและแจคคาร์ดครั้งนี้ เขาได้ศึกษาความเชื่อ ที่ค่านคติ และเจตนาที่มีต่อการบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงในมหาวิทยาลัยอิลลินอยด์ (Illinois) จำนวน 240 คน อายุเฉลี่ย 19.5 ปี เคยมีประสบการณ์ในการบริจาคโลหิต 61% แบบสอบถามสร้างขึ้นจากความเชื่อเด่นชัด 10 ความเชื่อ และกลุ่มอ้างอิงเด่นชัด 6 กลุ่ม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และความ สัมพันธ์ขององค์ประกอบทางจริยธรรมร่วมกับล่ององค์ประกอบหลักในการทำนายเจตนาในการบริจาค โโลหิต ดังแสดงในภาพที่ 4

สิ่งที่น่าสนใจในการวิจัยนี้คือ การทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมด้วยระดับความสามารถ หมายถึงกลุ่มตัวอย่างที่สามารถและไม่สามารถบริจาคโลหิตได้ในขณะนั้น (อาจเป็นเพราะความ เลี้ยงป่วย เพิ่งจะบริจาคโลหิตไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ หรือเลือดใช้ไม่ได้) ผลการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณของทัศนคติต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อเจตนาในกลุ่มตัวอย่างที่สามารถบริจาค โโลหิตได้ 68 คน $r = .38, p < .01$ กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรม อาจได้รับอิทธิพลจากระดับความสามารถ นอกจากนี้ การแสดงพฤติกรรมยังอาจขึ้นอยู่กับบุคคลอื่น หรือเหตุการณ์อื่น ๆ เช่น การไว้วางใจบุคคล หรือเหตุการณ์ซึ่งทำให้การทำนายพฤติกรรมด้วย เจตนามีความสัมพันธ์สูงขึ้น

A_B = ทักษะคิดต่อการบริจจาคโลหิต

MN = ความรู้สึกทางจริยธรรม

SN = การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

BI = เจตนาเชิงพฤติกรรม

B = พฤติกรรม

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่อการบริจจาคโลหิต ความรู้สึกทางจริยธรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และพฤติกรรมการบริจจาคโลหิต (ดัดแปลงมาจาก โทมาแชล และแจคคาร์ด 1976)

ในปีเดียวกันนี้ ส้มหวัง พิริยานูวัฒน์ ได้นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ในการทำนายพฤติกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกับตัวแปรภายนอกต่าง ๆ (Sumwung Pitiyanuwat 1976) โดยสร้างมาตรวัดทักษะคิดและเจตนาของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การประเมินของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ และตัวแปรภายนอก 2 ตัว คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และทักษะคิดที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำไปทำวิจัยกับเด็กเกรด 7 โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง จำนวน 227 คน ในรัฐมินนิโซต้า ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้งสามคือ เจตนาใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะคิดที่มีต่อการประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มย่อย (subgroup) ซึ่งได้แก่ เพศ (ชาย, หญิง) เชื้อชาติ (ผิวขาว, ผิวดำ, อินเดียนแดง และชาวตะวันออก) ความสามารถของนักเรียน (อ่อน, ปานกลาง, เก่ง) โรงเรียน (จอร์แดน, จูเนียร์ไฮสกูล, แอนนาติน, มิเดิล, เซ็นทรัลยูนิเวอร์)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่เรียนอ่อน พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อการประกอบพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีค่าสูงสุด ($r = .53, p < .01$) รองลงมาคือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตนาใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ และทัศนคติที่มีต่อการประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ ($r = .50, p < .01$) ในขณะที่เด็กกลุ่มปานกลางและเก่งมีค่าสหสัมพันธ์นี้สูงสุด ($r = .51, p < .01$; $r = .62, p < .01$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่าเจตนาใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในกลุ่มเด็กอ่อนและปานกลาง แต่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในเด็กเก่ง

ผลการวิจัยเกี่ยวกับเด็กนักเรียนทั้งหมด พบว่า สัมฤทธิ์ผลในการเรียนคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์สูงอย่างมีนัยสำคัญกับการประเมินของครูเกี่ยวกับพฤติกรรม สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ กล่าวคือ มีค่า .74, .76, .73 และ .76 เมื่อให้ทัศนคติที่มีต่อการประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ และทัศนคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์มีค่าคงที่ตามลำดับ

ในปี ค.ศ. 1983 แมนส์เตด โพรฟฟิต และ สมาร์ท (Manstead Porffitt and Smart 1983: 657-671) ได้นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลไปใช้ทำนาย และทำความเข้าใจเจตนาและพฤติกรรมการให้ฆมทารก โดยวัดทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา และนมผงของหญิงมีครรภ์ในระยะ 3 เดือนสุดท้ายก่อนคลอดบุตร และติดตามพฤติกรรมการให้ฆมทารกของมารดาที่ปฏิบัติจริง ๆ ภายหลังจากคลอด เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยให้ตอบแบบรายงานตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์มากกว่า 6 เดือน และมีอายุระหว่าง 16-40 ปี มารับบริการฝากครรภ์ที่หน่วยก่อนคลอดโรงพยาบาลเซนต์แมรี (St. Mary's Hospital) แมนเชสเตอร์ (Manchester) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นหญิงที่เคยมีบุตรมาแล้ว 109 คน หญิงที่ไม่เคยมีบุตรมาก่อน 106 คน และกลุ่มควบคุม 85 คน ซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ที่ไม่เคยมีบุตรมาก่อนเช่นเดียวกัน ซึ่งทำการบันทึกเพื่อทดสอบสมมุติฐานตามที่เชอร์แมน (Sherman 1980: 219 cited by Manstead Proffitt and Smart 1983: 659) ได้สรุปว่า ความหนักแน่นของความสอดคล้องระหว่างเจตนาและพฤติกรรมอาจเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อพฤติกรรมเกิดตามหลังการวัดเจตนา นั่นคือการวัดเจตนาจะส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรมหนักแน่นขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมไม่แตกต่างไปจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ สันนิษฐานทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นอย่างมาก ดังแสดงในตารางที่ 5

นอกจากนั้น พบว่าในหญิงที่เคยมีบุตรมาแล้ว องค์กรประกอบที่ค่านคิดจะมีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมมากกว่าองค์กรประกอบการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง ดังข้อมูลสหสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประกอบที่ค่านคิด และเจตนาในกลุ่มครรภ์แรก .65 และ .76 ในครรภ์หลัง และสหสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประกอบการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงและเจตนา .65 และ .53 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ว่า ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์กรประกอบที่ค่านคิดและการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงในรูปแบบจำลองจะแปรตามปัจจัยของประสัผลการตรง (Ajzen and Fishbein 1980: 58-59) นั่นคือหญิงมีครรภ์ที่เคยมีประสัผลการตรงในการให้मतารกแรกเกิดมีแนวโน้มว่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างที่ค่านคิดกับเจตนาสูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงกับเจตนา

ตารางที่ 5 สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และเจตนาเชิงพฤติกรรมในบุตรคนต่อไป

ตัวแปร	1 ¹	2	3	4	5
1. พฤติกรรม	-				
2. เจตนาเชิงพฤติกรรม	.82				
3. ความแตกต่างของที่ค่านคิด	.67	.73			
4. ความแตกต่างของการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง	.49	.60	.49		
5. เจตนาเชิงพฤติกรรมในบุตรคนต่อไป	.75	.74	.60	.43	-

หมายเหตุ ค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

¹ สหสัมพันธ์กับพฤติกรรมแบบ Point-biserial correlations

และจากการวิเคราะห์ผลของเวลาต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม และเจตนา กับพฤติกรรม โดยพบว่า ในกลุ่มที่มีช่วงเวลายาว (น้อยกว่า 25 วัน) สัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม และสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับพฤติกรรมเป็น .64 และ .83 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มที่มีระยะเวลายาว มีค่าสัมพันธ์เป็น .71 และ .81 ตามลำดับ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานของซัคเกอร์แมน-ไรส์ (Zuckerman-Reis Hypothesis) ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรมจะค่อย ๆ ลดลง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมจะหนักแน่นมากขึ้นตามกาลเวลาที่นานมากขึ้น

สำหรับการวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับผลการกระทำ การประเมินผลกรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงมีประเด็นสำคัญดังนี้ ความเชื่อของมารดาที่ให้นมผงที่มากกว่ามารดาที่ให้นมตนเอง คือ วิธีการให้นมผงสะอาดกว่า วิธีการให้นมผงไม่ทำให้มารดาเดือดร้อน และสามีมีส่วนในการให้นมบุตรได้ ส่วนความเชื่อที่มารดาทั้งสองกลุ่มมีใกล้เคียงกันคือ นมมารดาทำให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างมารดาและทารก นมมารดามีสารอาหารที่ดีที่สุด และนมมารดาป้องกันการติดเชื้อของทารก ในการประเมินผลกรรมกลุ่มให้นมมารดา ให้ความสำคัญของการมีรูปร่างดี ทำให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างมารดา-ทารก มีสารอาหารครบถ้วน และป้องกันการติดเชื้อของเด็ก สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง กลุ่มที่ให้นมมารดาที่มีความเชื่อในการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทั้ง 4 กลุ่ม คือ บิดาของทารก มารดาของตนเอง เพื่อนหญิงใกล้ชิดและแพทย์ผู้แนะนำมากกว่ากลุ่มที่ให้นมผง และกลุ่มที่ให้นมมารดาที่มีแรงจูงใจที่จะคล้อยตามแพทย์ผู้แนะนำมากกว่ากลุ่มอ้างอิงอื่น ๆ และมากกว่ากลุ่มที่ให้นมผงด้วย ซึ่งผลการวัดความเชื่อนี้จะเป็นประโยชน์ในการรณรงค์เกี่ยวกับการให้นมทารกแรกเกิดแก่หญิงชาวอังกฤษ

ในปี ค.ศ. 1985 ฮิลและการ์ตเนอร์ (Hill and Gardner 1985: 59-79) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่จูงใจให้ผู้หญิงป้องกันมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง (Breast Self Examination: BSE) และตรวจหาเซลล์มะเร็งปากมดลูก (pap test) กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิง 123 คน ศึกษาใน 3 รูปแบบ คือ

1. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของไอเซนและฟิชไบน์ (Ajzen and Fishbein 1980)
2. รูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ (Health Belief Model: HBM) ของโรเซนสตัดค (1974)
3. รูปแบบความน่าจะเป็นเชิงอัตนัย (Subjective Probability Model: SPM)

ของแจคคาร์ดและคณะ (Jaccard, Knox and Brinberg 1979)

ผลการวิจัยพบว่า แต่ละรูปแบบสามารถทำนายเจตนาที่ผู้หญิงจะตรวจเต้านมด้วยตนเอง และตรวจหาเซลล์มะเร็งปากมดลูกได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อรวมรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ปรากฏว่าองค์ประกอบที่คุ้นเคย และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และองค์ประกอบทางด้านอุปสรรคของรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพสามารถพยากรณ์ BSE และ pap test ได้ดีที่สุด

นอกจากนั้น คณะแนวความเชื่อบางส่วนที่ได้จาก SPM มีส่วนสนับสนุนความเชื่อพื้นฐานใน TRA ซึ่งจะใช้เป็นเป้าหมายของการชักชวนเพื่อให้มีเจตนาที่จะตรวจเต้านมด้วยตนเอง และตรวจหาเซลล์มะเร็งปากมดลูกต่อไป

ในปี ค.ศ. 1981 เดนนิส แมคคาร์ตี (Dennis McCarty) แห่งมหาวิทยาลัยคาโรไลนาเหนือ ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนความตั้งใจในการใช้การคุมกำเนิด โดยทดลองรูปแบบทฤษฎีของทอชไบน์เกี่ยวกับเจตนาซึ่งกล่าวไว้ว่า เจตนาอาจจะเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลของการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบที่คุ้นเคย หรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาจำนวน 304 คน เป็นชาย 186 คน หญิง 118 คน อายุระหว่าง 16-29 ปี มีทั้งผู้ที่ใช่และไม่ใช้การคุมกำเนิดมาก่อน กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเปลี่ยนทัศนคติต่อการใช้การคุมกำเนิด หรือข่าวสารโดยตรงที่จะเปลี่ยนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้การคุมกำเนิดโดยข่าวสารสนับสนุนหนึ่งในสามของวิธีการคุมกำเนิด ได้แก่

1. การเล่นขอให้ผู้ชายใช้ถุงยางคุมกำเนิด
2. การเล่นขอให้ผู้ชายไว้ใจการกินยาคุมกำเนิดของเธอ
3. การเล่นขอให้ผู้หญิงกินยาคุมกำเนิด

หรือกลุ่มควบคุมไม่ได้รับข่าวสารเลย

ผลการวิจัยพบว่า เจตนาในการใช้ถุงยางคุมกำเนิดทั้งของผู้ที่เคยและไม่เคยใช้ถุงยางคุมกำเนิดถูกทำนายโดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นอันดับแรก ค่าสหสัมพันธ์หาค่ามีพิสัยอยู่ระหว่าง .488 ($p < .05$) ถึง .769 ($p < .01$) แต่เจตนาในการใช้การคุมกำเนิดของผู้ชายและผู้หญิงที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิด ได้รับอิทธิพลจากทัศนคติต่อการใช้การคุมกำเนิดมากกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการออกแบบข่าวสารเพื่อเปลี่ยนเจตนาการใช้การคุมกำเนิด ไม่สามารถชี้ที่คุ้นเคย หรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงตัวใดตัวหนึ่งโดยเฉพาะ

ในปี ค.ศ. 1978 คาร์อล โบว์แมน (Carol Bowman) ศึกษาประจําชาติในเรื่อง การป้องกันปรมาณูของรัฐโอเรกอน ซึ่งเป็นการสำรวจประจําชาติเพื่อกําหนดเขตปลอดภัยในการ สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานปรมาณู โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Bowman and Fishbein 1978 cited by Ajzen and Fishbein 1980: 209-210) ซึ่งเริ่มจากการสำรวจความ เชื่อที่เด่นชัด (Salient Belief) และหากลุ่มอ้างอิง จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เชื่อถือได้ 19 คนทางโทรศัพท์ ประกอบกับการเก็บข้อมูลจากบทความหนังสือพิมพ์ข่าววิเคราะห์ เนื้อหา ได้ความเชื่อที่เด่นชัด 20 ความเชื่อ และมีกลุ่มอ้างอิง 7 กลุ่ม นำมาสร้างแบบสำรวจมาตรฐาน วัดเจตนาที่จะสนับสนุนกฎหมายป้องกันพลังงานปรมาณูของรัฐโอเรกอนฉบับที่ 9 นำไปใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างก่อนการลงประชามติ โดยวัดตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ ทศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่ สนับสนุนกฎหมายฉบับนี้ ความเชื่อว่าการออกเสียงสนับสนุนนำไปสู่ผลกระทบ 20 ประการนั้น ความเชื่อที่มีต่อความเห็นของกลุ่มอ้างอิงที่คิดว่าผู้ตอบควรออกเสียงสนับสนุน รวมทั้งประเมินผล กรรมและแรงจูงใจที่จะทำตามกลุ่มอ้างอิงด้วย หลังการออกเสียงหนึ่งสัปดาห์ ได้ใช้โทรศัพท์ ติดตามผู้ตอบแบบสำรวจเพื่อดูผลพฤติกรรมการออกเสียง ผลปรากฏว่า จากจำนวน 89 คนที่ ตอบแบบสำรวจนั้น 39 คนสนับสนุน 38 คนคัดค้าน 4 คนไม่ออกเสียง 4 คนปฏิเสธที่จะ แจ้งให้ทราบ และอีก 4 คนติดตามไม่ได้

ผลการศึกษาครั้งนี้ให้ข้อสนับสนุนทฤษฎีอีกเช่นกัน กล่าวคือ เจตนาของบุคคลในการออก เสียงสนับสนุนกฎหมายนี้ สามารถทำนายพฤติกรรมการออกเสียงจริง ๆ ได้ในระดับสูง ($r = .89$) และการแสดงเจตนาที่สัมพันธ์กันอย่างมากกับทศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการออกเสียง สนับสนุนเรื่องนี้ ($r = .92$)

งานวิจัยในประเทศ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์ (2520) ได้ทำทํารวิจัยเพื่อสร้างแบบวัด ทศนคติต่อวิชาชีวพศร โดยอาศัยแบบจำลองวัดทศนคติของพิชโยไนน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประจํากรเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนิสิตศรคําสตร ชั้นปีที่ 1 รวม 453 คน ดำเนินการสร้างโดย สำรวจความเชื่อตามลํานัยลํานึกเกี่ยวกับวิชาชีวพศร เพื่อนำไปสร้างแบบวัดทศนคติ แล้วนำไปวัด ทศนคติต่อวิชาชีวพศรของกลุ่มตัวอย่างประจํากรข้อมูลที่ได้นำมาคํานวณหาคความเที่ยง 2 แบบ คือ แบบทดสอบซ้ำ และแบบความคงที่ภายใน ตลอดจนหาความตรงตามเนื้อหา และความตรงตาม ทฤษฎี โดยใช้หลักฐานจากการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย 5 ข้อ ซึ่งผลที่ได้รับคือ แบบวัด

ที่ค้นคิดต่อวิชาชีวเคมีที่สร้างตามแนวทฤษฎีของพีชโบนี ประกอบด้วยข้อกระทง 19 ข้อ มีความตรงตามเนื้อหาและตามทฤษฎี และมีความเที่ยงอยู่ในระดับที่สูงพอสมควร คือ ความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ มีค่าเท่ากับ 0.68 และความเที่ยงแบบความคงที่ภายใน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.59 ถึง 0.67

อัปษร เตียวตระกูลวัฒน์ (2522) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงทัศนคติ ปกติวิสัยเชิงอัตนัย และการสร้างแบบจำลองทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบปุหรี ลู่รา ยากะตุ้น กัญชา และเฮโรอิน โดยใช้ทฤษฎีความตั้งใจใฝ่พฤติกรรมของพีชโบนี ตลอดจนศึกษาถึงภูมิหลัง และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของนักศึกษาที่เคย และไม่ เคยเสพยาเสพติดแต่ละชนิด ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง จำนวน 1,601 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้มาตราส่วนวัดทัศนคติและปกติวิสัยเชิงอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เพื่อสร้างสมการทำนายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดแต่ละชนิด และทดสอบค่าสถิติไคล์แค้วเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสพยาของนักศึกษาที่เคย และไม่ เคยเสพยาแต่ละชนิด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เคยสอบปุหรี ลู่รา ยากะตุ้น และกัญชามีทัศนคติที่ต่อการเสพยาชนิดนั้น ๆ มากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเสพยา นักศึกษาที่เคยสอบปุหรี ลู่รา ยากะตุ้น กัญชา และเฮโรอิน มีแนวโน้มที่จะทำตามความคาดหวัง หรือชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ ได้ง่ายกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเสพ และทัศนคติและปกติวิสัยเชิงอัตนัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบปุหรี และติ่มลู่ราได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ 0.5014 และ 0.1532 ตามลำดับ ทัศนคติที่มีต่อการเสพยาเสพติดมีบทบาทในการทำนายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดได้น้อยมาก ส่วนประสบการณ์และภูมิหลังนักศึกษาก่อนหน้านี้และไม่เคยเสพยาแต่ละชนิด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับการศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมติ่มลู่รา และนักศึกษาก่อนหน้านี้และไม่เคยเสพยาแต่ละชนิดมักมีเพื่อนสนิทที่เคยสอบปุหรี ติ่มลู่รา สอบกัญชา เล่นการพนัน จำนวนของ เสพเฮโรอิน และเสพฝิ่น มากน้อยตามชนิดของยาที่เคยเสพ

อัปษร เตียวตระกูลวัฒน์ ได้อธิบายผลการวิจัยนี้ว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจะเป็นตัวกำหนด หรือทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบปุหรี หรือการติ่มลู่ราจากสมการ แต่ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมเสพยากระทง กัญชา และเฮโรอินได้ อาจเป็นเพราะยาเสพติดชนิดหลัง ๆ นี้ เป็นยาเสพติดชนิดรุนแรง ซึ่งสังคมไม่ยอมรับ ดังนั้นจึงพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่สามารถสร้างสมการทำนายพฤติกรรมกรรมการเสพยาได้ และยังได้เพิ่มเติมว่า

ผลการวิจัยนี้สนับสนุนความตรงของทฤษฎีเจตนาเชิงพฤติกรรมของพิชไบบ์ โดยสามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบผู้ และตีมูลค่าของนักศึกษาได้ แต่เมื่อทำการวิจัยถึงการใช้จ่ายเงินที่รุนแรงมากขึ้น เช่น ยากระตุ้น กัญชา และเฮโรอีน พบว่าไม่สามารถสร้างแบบจำลองทำนายพฤติกรรมได้ จึงพอสรุปได้ว่า ควรนำทฤษฎีนี้ไปใช้กับการวิจัยในเรื่องที่เป็นกลาง เพราะจะได้คำตอบชัดเจนเพียงพอที่จะสร้างแบบจำลองทำนายพฤติกรรมได้

ในปี พ.ศ. 2524 ส้มหวัง พริยานุวัฒน์ ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบระดับและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีวเคมี และเจตนาในการประกอบอาชีพครูระหว่างนิสิตครูค่าสตร် ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีวเคมีตามแนวทฤษฎีทัศนคติของพิชไบบ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และนำไปวัดทัศนคติและเจตนาในการเป็นครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 สามครั้ง ครั้งแรกเมื่อนิสิตมีฐานะเป็นผู้สมัครสอบที่ผ่านการสอบข้อเขียน อยู่ระหว่างรอการสอบสัมภาษณ์ ครั้งที่สอง หลังจากเรียนในคณะครุศาสตร์มาแล้ว 1 ภาคการศึกษา และระยะที่ 3 หลังจากเรียนในคณะครุศาสตร์มาแล้ว 2 ภาคการศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์ระดับทัศนคติและเจตนาในการเป็นครู ตลอดจนตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบระดับทัศนคติและเจตนาในการเป็นครู ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรดังกล่าวระหว่างนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน โดยการทดสอบค่าสถิติที และเอฟ ตามความเหมาะสม ปรากฏข้อค้นพบที่สำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. โดยเฉลี่ยแล้ว นิสิตใหม่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีระดับทัศนคติต่อวิชาชีวเคมีในระดับ "ดี" มีความตั้งใจจะประกอบอาชีพครูอยู่ในระดับ "มาก" และมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงอยู่ในระดับ "ปานกลาง"
2. ตัวแปรภูมิลำเนาที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อวิชาชีวเคมี ได้แก่ เพศ เขตที่ตั้งโรงเรียนที่สำเร็จชั้น ม.ศ. 5 และการมีญาติเป็นครู
3. ตัวแปรภูมิลำเนาที่มีต่อระดับเจตนาในการประกอบอาชีพครู ได้แก่ เพศ และการมีญาติเป็นครู
4. ตัวแปรภูมิลำเนาที่มีผลต่อระดับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ ภูมิลำเนา ขนาดครอบครัว และการมีญาติเป็นครู
5. ตัวแปรภูมิลำเนาที่ไม่ได้มีผลต่อตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเลย (ทัศนคติต่อวิชาชีวเคมี เจตนาในการประกอบอาชีพครู หรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง) ได้แก่ อาชีพของบิดามารดา ลำดับการเกิด ประเภทโรงเรียนที่สำเร็จชั้น ม.ศ. 5 โปรแกรมที่สำเร็จ ม.ศ. 5 ประเภทผู้ปกครอง ประเภทผู้ที่อยู่อาศัยด้วย และการมีประสบการณ์การเรียนระดับอุดมศึกษามาก่อน

6. โดยส่วนรวม นิสิตครูค่าสมัครมีทัศนคติต่อวิชาชีวพฤกษศาสตร์ และเจตนาในการประกอบวิชาชีวพฤกษศาสตร์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

7. ตัวแปรภูมิหลังที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีวพฤกษศาสตร์

7.1 ในระยะห่างหนึ่งภาคเรียน ได้แก่ ประเภทผู้ปกครอง อันดับการเลือก และขนาดครอบครัว

7.2 ในระยะห่างสองภาคเรียน ได้แก่ ภูมิลำเนา และอันดับการเลือก

8. ตัวแปรภูมิหลังที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเจตนาในการประกอบวิชาชีวพฤกษศาสตร์

8.1 ในระยะห่างหนึ่งภาคเรียน ได้แก่ ภูมิลำเนา อาชีพของบิดามารดา และเขตที่ตั้งโรงเรียน

8.2 ในระยะห่างสองภาคเรียน ได้แก่ ขนาดครอบครัว ประเภทโรงเรียนที่สำเร็จชั้น ม.ศ. 5 ประเภทผู้ปกครอง และแต้มเฉลี่ยสะสมระดับ ม.ศ. 5

9. ตัวแปรภูมิหลังที่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ หรือเจตนาในการประกอบวิชาชีวพฤกษศาสตร์เลย ไม่ว่าจะเป็นระยะห่างเท่าใดก็ตาม ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด โปรแกรมที่สำเร็จชั้น ม.ศ. 5 ประเภทผู้อยู่อาศัยด้วย การมีญาติเป็นครู การมีประสบการณ์เรียนระดับอุดมศึกษามาก่อน และปริมาณเงินประจำเดือน

วรรณิ จิระชูดิโรจน์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชไบน์และไอเซนเป็นหลักในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียน นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 11 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 760 คน ผลที่ได้คือ ทัศนคติต่อการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียนสามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียนได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียน กับพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพบว่าองค์ประกอบทัศนคติต่อการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวใน

โรงเรียนมีบทบาทต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวโรงเรียน -
เรียนมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้บริการการศึกษาที่อาจารย์แนะแนวในโรงเรียน
($w_1 = .32$ และ $w_2 = .25$)

ปี พ.ศ. 2523 นพณ์ สัมมา ได้ทำการวิจัยเรื่องจิตลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ
ยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร และมีวัตถุประสงค์เพื่อจะค้นหาตัวแปรที่จะร่วมกันทำนายพฤติกรรม
การยอมรับนวัตกรรมให้ได้มากที่สุด โดยใช้ตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (ทัศนคติและ
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง) และทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอทคินสัน (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ความกลัวความล้มเหลว และการรับรู้ว่าจะประสบความสำเร็จ) และมีตัวแปรอื่น ๆ ด้วย (ฐานะ
ทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพทางการศึกษา และสมรรถนะทางการศึกษา ซึ่งสมรรถนะทางการศึกษา
หมายถึงความสามารถในการอ่าน แบ่งออกเป็นอ่านได้ดี พออ่านได้ และอ่านไม่ได้) กลุ่มตัวอย่าง
คือเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านช่อแล จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป เป็น
เพศชาย มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านช่อแลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 และมีอาชีพเกษตรกร มีที่ดินที่
เหมาะสมที่จะปลูกมันฝรั่งได้ จำนวน 162 คน และได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ
7 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด กลุ่มผู้มีประสิทธิภาพทางการศึกษาสูง กลุ่มผู้มีประสิทธิภาพ
ทางการศึกษาต่ำ กลุ่มผู้มีสมรรถนะทางการศึกษาสูง กลุ่มผู้มีสมรรถนะทางการศึกษาต่ำ กลุ่มผู้มี
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง และกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อรวมตัวแปรใน
ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เข้าด้วยกันแล้ว พบว่าตัวแปรที่สามารถ
ทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรม คือ การรับรู้ว่าจะประสบความสำเร็จ ฐานะทางเศรษฐกิจ
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติตามลำดับ นอกนั้นไม่มีน้ำหนักในการทำนาย

จากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทำนายพฤติกรรมได้เพียงเล็กน้อย และการคล้อยตามกลุ่ม
อ้างอิงไม่สามารถทำนายพฤติกรรมนั้น อาจเป็นเพราะว่ามาตรที่สร้างขึ้นไม่เป็นไปตามทฤษฎีการ
กระทำด้วยเหตุผล ดังนี้

1. มาตรที่สร้างขึ้นไม่ได้สร้างจากความเชื่อเด่นชัด แต่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
2. มาตรที่สร้างขึ้นนี้ไม่มีการวัดทัศนคติทางตรง
3. ทัศนคติตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมี 1 องค์ประกอบ แต่งานวิจัยนี้วัดทัศนคติ
เป็น 3 องค์ประกอบ
4. งานวิจัยนี้ไม่ได้นำทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไปร่วมกับทำนายเจตนาเชิง
พฤติกรรมตามทฤษฎี แต่นำไปทำนายการยอมรับนวัตกรรม (ได้ผลการรวมคะแนนพฤติกรรมที่เคยทำ

และการยอมรับระดับจิต ซึ่งไม่ใช่เจตนาเชิงพฤติกรรม)

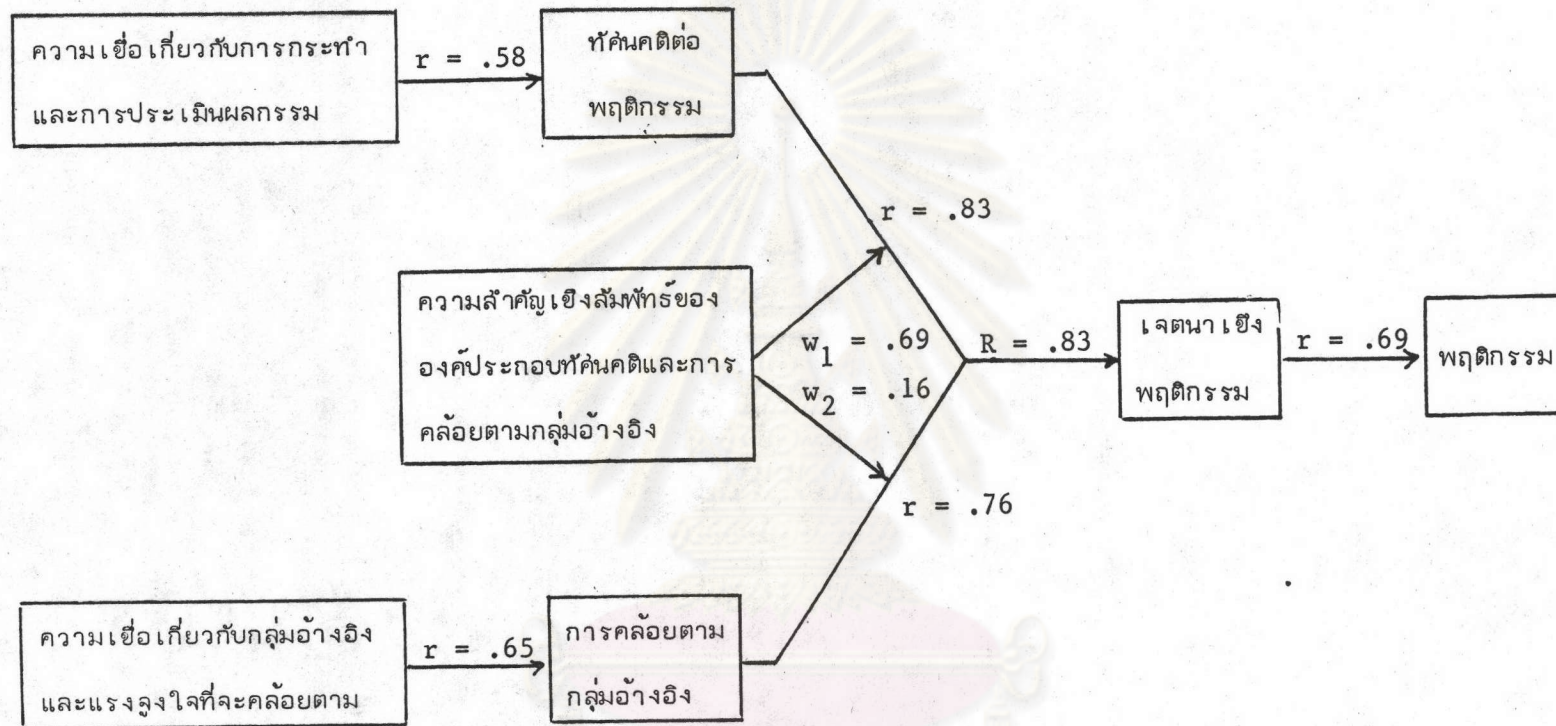
5. ที่หมายในการศึกษาขาดความสอดคล้องกัน บางครั้งก็หมายถึงมันฝรั่งพันธุ์ใหม่ แต่บางครั้งก็หมายถึงมันฝรั่ง

ปี พ.ศ. 2527 ชาญศิลป์ อุทรโยธา ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชโยบน์และไอเซน ในการทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการสอบโควตาภาคเหนือของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2528 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2527 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ และการประเมินผลกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ผลการศึกษาปรากฏในภาพที่ 5

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ชาญศิลป์ได้แยกถามเป็น 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 วัดความตั้งใจ หาความเชื่อเด่นชัด และกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่เกี่ยวกับการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการสอบโควตาตามมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2528 ชุดที่ 2 วัดทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ชุดที่ 3 วัดความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำ การประเมินผลกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยแจกแบบสอบถามแต่ละชุด วันละห่างกัน 1 วัน เพื่อป้องกันการย้อนกลับไปดูคำตอบในข้อคำถามก่อน ซึ่งตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลแล้ว การย้อนกลับไปดูคำตอบของข้อใดข้อหนึ่งน่าจะมีอิทธิพลต่อการตอบแบบสอบถามเลย ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามตามความเชื่อ ความคิด และความรู้สึกของตนเองอย่างแท้จริง ส่วนข้อคำถามที่ใช้ในการหาความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำนั้นก็ไม่ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่จะทำนาย และเข้าใจพฤติกรรมการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยบางข้อถามว่า "ถ้าเรียนจบแล้ว" หรือ "ถ้าสอบเข้าได้" แล้วจะมีผลกรรมใด ๆ ตามมา แทนที่จะถามว่า "ถ้าเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ มข. แล้วจะมีผลกรรมใด ๆ ตามมา"

อัจฉราพร สุวรรณทล (2529) ทำการวิจัยเรื่องการทำนายและการทำความเข้าใจเจตนาและพฤติกรรมการให้หมบุตรของมารดาตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรมของหญิงมีครรภ์ และพฤติกรรมการให้หมบุตรของมารดาในระยะหลังคลอด โดยใช้ทฤษฎีของพิชโยบน์และไอเซนเป็นหลัก ในการสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี แบบสอบถามทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมการให้หมบุตร ผลจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้พบว่า

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาและพฤติกรรม การเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ในการสอบโควตา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2528 (ชาญศิลป์ อุทรโยธา 2527: 28)

แบบสอบถามนี้มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .63 ถึง .89 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ กลุ่มหญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะ 36 สัปดาห์ขึ้นไปที่มาฝากครรภ์ ณ หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลศิริราช จำนวน 302 คน และติดตามเก็บข้อมูลพฤติกรรมกรรมการให้หมบุตรในระยะ 1 เดือนแรกเกิด ได้จำนวน 195 คน สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการตัดสินใจของการให้หมบุตร มีความสัมพันธ์ ($r = .33$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 กับผลรวมทั้งหมดของผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ และการประเมินผลกรรมนั้น
2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในชนิดของการให้หมบุตร มีความสัมพันธ์ ($r = .42$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 กับผลรวมทั้งหมดของผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนั้น
3. ทักษะการตัดสินใจของการให้หมบุตร ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในชนิดของการให้หมบุตร สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในชนิดของการให้หมบุตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .34$) และพบว่า องค์ประกอบที่ตัดสินใจของการให้หมบุตรมีบทบาทต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในชนิดของการให้หมบุตรมากกว่าองค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในชนิดของการให้หมบุตร ($w_1 = .28, w_2 = .11$)
4. เจตนาในชนิดของการให้หมบุตรสามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการให้หมบุตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .12$)

ปีเดียวกันนี้ ถาวร แซ่ตั้ง ทำการวิจัยเรื่องการทำนายพฤติกรรมกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับผลการกระทำ การประเมินผลกรรม ทักษะการตัดสินใจเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรมเพื่อทำนายพฤติกรรมกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2529 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจที่สร้างตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชไบน์และไอเซน จากการนำแบบสำรวจไปทดลองใช้ พบว่าค่าความเที่ยงของส่วนต่าง ๆ ของแบบสำรวจมีค่าตั้งแต่ .74 ถึง .86 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2528 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในเขตการปกครองชั้นใน 6 โรงเรียน

เขตชั้นกลาง 4 โรงเรียน และเขตชั้นนอก 3 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 440 คน สถิติที่ใช้คือค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ค่าสหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียล สัมการถดถอยพหุคูณ และการทดสอบด้วยค่าที วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส เอ็กส์ ได้ผลการวิจัยซึ่งสนับสนุนสมมติฐานดังนี้

1. เจตนาเชิงพฤติกรรมสามารถทำนายพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r(376) = .34, p < .001$) และสามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อการวัดเจตนาห่างจากการวัดพฤติกรรม 2-3 สัปดาห์ ($r(349) = .36, p < .001$) แต่ทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อการวัดเจตนาห่างจากการวัดพฤติกรรม 7-8 สัปดาห์ ($r(25) = .14, ns$)

2. ทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการสมัครสอบคณะวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($r(438) = .48, p < .001, \beta_1 = .23, \beta_2 = .37$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่สมัครสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ($r(376) = .51, p < .001, \beta_1 = .23, \beta_2 = .40$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(115) = .35, p < .001, \beta_1 = .30, \beta_2 = .11$) และเมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่ไม่สมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(259) = .51, p < .001, \beta_1 = .15, \beta_2 = .44$)

3. ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลรวมของผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับผลการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ และการประเมินผลกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวิเคราะห์รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($r(438) = .40, p < .001$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่สมัครสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ($r(376) = .39, p < .001$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่เลือกสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(115) = .36, p < .001$) และเมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่ไม่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(259) = .38, p < .001$)

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลรวมของผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเมื่อวิเคราะห์รวมกลุ่มนักเรียนทั้งหมด ($r(438) = .67, p < .001$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ($r(376) = .69, p < .001$) เมื่อวิเคราะห์เฉพาะ

ผู้ที่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(115) = .62, p < .001$) และเมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่ไม่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ($r(259) = .71, p < .001$)

5. ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ การประเมินผลกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญบางข้อกระทงในกลุ่มที่เลือก และไม่เลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น พอจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลได้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย สามารถใช้ตัวแปรจำนวนน้อยในการทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและแม่นยำ ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ใช้ตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติ และปกติวิสัยเชิงอัตนัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาชนบท โดยเลือกใช้เฉพาะการวัดตัวแปรทั้งสองนี้ทางอ้อมเท่านั้น เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวมาแล้วจะพบว่า การวัดทางตรงและการวัดทางอ้อมนั้นมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ในแง่ของการสร้างมาตรวัดยังได้ปรับปรุงเข้ากับทฤษฎีความน่าจะเป็นอีกด้วย สรุปลก็คือ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมิได้นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชไบน์และไอเซนมาใช้อย่างตรงทั้งหมดทุกแง่มุม คงเลือกนำมาใช้เฉพาะบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้งานวิจัยกระชับ และตรงประเด็นที่จะศึกษามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการและไม่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับนักเรียนชนบท
2. เพื่อเปรียบเทียบปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการและไม่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนชนบท

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนชนบท มีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่ได้อยู่ในโครงการฯ

2. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนชนบท มีปกติวิสัยเชิงอัตโนมัติต่อการพัฒนาชนบทสูงกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่อยู่ในโครงการฯ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่
  - 1.1 ประชากรซึ่งเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาบัณฑิต และอยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับนักเรียนชนบท ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4
  - 1.2 ประชากรซึ่งเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาบัณฑิต และไม่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับนักเรียนชนบท ทุกชั้นปี
2. ระยะเวลาที่ทำการศึกษา คือภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2528

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่
  - 1.1 สถานภาพการเป็นนิสิต ซึ่งแบ่งออกเป็น
    - 1.1.1 นิสิตจุฬาฯ ที่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนชนบท
    - 1.1.2 นิสิตจุฬาฯที่ไม่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนชนบท
  - 1.2 ฐานะชั้นปีของนิสิต ซึ่งแบ่งออกเป็น
    - 1.2.1 ชั้นปีที่ 1
    - 1.2.2 ชั้นปีที่ 2
    - 1.2.3 ชั้นปีที่ 3
    - 1.2.4 ชั้นปีที่ 4
    - 1.2.5 ชั้นปีที่ 5
  - 1.3 ลำหาวรช่าที่นิสิตเรียน ซึ่งแบ่งดังนี้
    - 1.3.1 ลำหาวรช่าค่าลัศรกายภาพ ได้แก่ คณะวิศวกรรมค่าลัศร และคณะวิทยาค่าลัศร

1.3.2 สาขาวิชาค่านิยมชีวิตภาพ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทย-
ศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์

1.3.3 สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรม-
ศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์

1.3.4 สาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะนิติ-
ศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะนิเทศศาสตร์

1.4 เพศ

1.4.1 หญิง

1.4.2 ชาย

1.5 ภูมิลำเนาเดิม

1.5.1 กรุงเทพฯ

1.5.2 ต่างจังหวัด ในอำเภอเมือง

1.5.3 ต่างจังหวัด นอกอำเภอเมือง

1.6 เขตที่ตั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษา

1.6.1 กรุงเทพฯ

1.6.2 ต่างจังหวัด ในอำเภอเมือง

1.6.3 ต่างจังหวัด นอกอำเภอเมือง

1.7 เขตที่ตั้งโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.7.1 กรุงเทพฯ

1.7.2 ต่างจังหวัด ในอำเภอเมือง

1.7.3 ต่างจังหวัด นอกอำเภอเมือง

1.8 คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ของภาคการศึกษาที่ผ่านมา

1.8.1 ต่ำกว่า 2.00 (นิสิตสภาพรียาท์)

1.8.2 2.00-3.24 (นิสิตสภาพปกติ)

1.8.3 3.25-3.59 (เกียรตินิยมอันดับสอง)

1.8.4 3.60 ขึ้นไป (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ที่คั่นคิดต่อการพัฒนาชนบท

2.2 ปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบท

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ได้จากการวัดความเชื่อ ที่คั่นคิด และปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบท เป็นสิ่งที่ผลิตต่อตามความเป็นจริง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่คั่นคิดและปกติวิสัยเชิงอัตนัยตอบแบบสอบถาม เรื่องการพัฒนาชนบทในแง่ที่เป็นการพัฒนาชนบทของผลิตเอง
3. การวัดตัวแปรที่คั่นคิดและปกติวิสัยเชิงอัตนัยตามแนวทางทฤษฎีของพีชไบน์และไอเซน จะใช้เฉพาะการวัดทางอ้อมเท่านั้นในการวิจัยนี้

คำจำกัดความ

1. ที่คั่นคิดต่อการพัฒนาชนบท ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของผลกรรมที่เกิดจากการพัฒนาชนบทกับการประเมินผลกรรมที่เกิดจากการพัฒนาชนบท ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$A_B = f \left[\begin{array}{c} n \\ \sum_{i=1} b_i e_i \end{array} \right]$$

A_B หมายถึงที่คั่นคิดต่อการพัฒนาชนบท

b_i หมายถึงความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของผลกรรมที่เกิดจากการพัฒนาชนบท

e_i หมายถึงการประเมินผลกรรมที่เกิดจากการพัฒนาชนบท

n หมายถึงจำนวนข้อความที่เกี่ยวกับความเชื่อ

2. ปกติวิสัยเชิงอัตนัย* ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิง หรือบุคคลใกล้เคียงต่อการกระทำของตนกับการประเมินแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$SN = f \left[\sum_{i=1}^m NB_i (MC)_i \right]$$

SN หมายถึงปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบท

NB_i หมายถึงความเชื่อที่มีต่อกลุ่มบุคคลใกล้เคียง

MC_i หมายถึงแรงจูงใจที่จะกระทำตามกลุ่มอ้างอิง

m หมายถึงจำนวนข้อความเกี่ยวกับความเชื่อ

3. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายถึง นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉพาะหลักสูตรปริญญาบัณฑิต และไม่อยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับนักเรียนชนบท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท เท่า ๆ กัน คือ ประเภทที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพฯ และประเภทที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด

4. นิสิตจุฬาฯ-ชนบท หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ในโครงการทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนักเรียนในชนบท

5. การพัฒนาชนบท หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่มีมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบท เพื่อให้ชาวชนบทได้รับการตอบสนองในเรื่องความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงทัศนคติ และปกติวิสัยเชิงอัตนัยต่อการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* หมายถึง "ปกติวิสัยเชิงอัตนัย" (Subjective Norms) มีความหมายเช่นเดียวกับ "การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง"

2. ได้ทราบถึงทัศนคติ และปฏิตวิสัยเชิงอัตนัยต่อ เรื่องของการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาฯ-ชนบท
3. ได้ช่วยให้ทราบว่าทัศนคติและปฏิตวิสัยเชิงอัตนัยมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดต่อ เจตนาเชิงพฤติกรรมในเรื่องการพัฒนาชนบท
4. เป็นแนวทาง และหรือเป็นข้อมูลสำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการพิจารณาสังคักกิจกรรมพิเศษ เพื่อพัฒนาทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาฯ และหรือนิสิตจุฬาฯ-ชนบท
5. เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษา ติดตามผลของนิสิตจุฬาฯ-ชนบท ในการปฏิบัติงานในชนบท
6. เป็นข้อมูลเปรียบเทียบสำหรับการศึกษาระยะยาว เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการพัฒนาชนบทของนิสิตจุฬาฯ-ชนบท หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย